

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Middeleeuwse en postmiddeleeuwse sporen
buiten de Gentse poort te Aalst (Prov. Oost-
Vlaanderen)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

MOENS J., DE GROOTE K. & COOREMANS B. 2017: *Middeleeuwse en postmiddeleeuwse sporen buiten de Gentse poort te Aalst (Prov. Oost-Vlaanderen)*, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 78, Brussel.

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Sonja Vanblaere

OMSLAGILLUSTRATIE
Zicht op de bouwput aan de Gentsestraat met een aantal van de aangesneden kuilen.

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5,
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Open Data Licentie Vlaanderen v. 1.2.
This work is licensed under the Free Open Data Licence Flanders v. 1.2.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678

MIDDELEEUWSE EN
POSTMIDDELEEUWSE SPOREN
BUITEN DE GENTSE POORT TE
AALST (PROV. OOST-
VLAANDEREN)

Rapportage van de opgraving van een
toevalsvondst aan de Gentsestraat te Aalst
(24-29 september 2015).

JAN MOENS, KOEN DE GROOTE & BRIGITTE COOREMANS

INHOUD

1	ADMINISTRATIEVE FICHE VAN HET PROJECT	5
2	INLEIDING.....	7
3	SITUERING.....	8
4	DE SPOREN	12
4.1	INLEIDING.....	12
4.2	DE SPOREN IN DE NOORDWESTELIJKE ZONE.....	13
4.3	DE SPOREN IN DE NOORDOOSTELIJKE ZONE.....	17
5	VONDSTEN	21
5.1	AARDEWERK.....	21
5.2	METAAL.....	26
5.3	ZADEN & VRUCHTEN.....	27
6	INTERPRETATIE & BESLUIT.....	27
7	BIBLIOGRAFIE.....	29
8	BIJLAGE 1 – SPORENLIJST.....	31
9	BIJLAGE 2 – VONDSTENLIJST.....	36
10	BIJLAGE 3 – FOTOLIJST	37

Rapportage	Jan Moens, OE ¹ Koen De Grootte, OE ² Brigitte Cooremans ³
Terreinwerk	Jan Moens, OE Koen De Grootte, OE Franky Wyffels, OE Norbert Clarysse, OE Serge Wackenier, OE Nico Beernaert, OE Franky Vereycken, OE
Tekenwerk & opmetingen	Johan Van Laecke, OE
Fotografie	Jan Moens, OE Koen De Grootte, OE

¹ jan.moens@vlaanderen.be.
² koen.degrootte@vlaanderen.be.
³ brigitte.cooremans@vlaanderen.be.

2 INLEIDING

Naar aanleiding van de bouw van een appartementsgebouw met assistentiefiets, de Residentie Prinsenhof, werden graafwerken uitgevoerd op de hoek van de Nieuwbeekstraat en de Gentsestraat te Aalst (fig. 1). Door een voorbijganger werd opgemerkt dat bij deze werkzaamheden een aantal archeologische sporen aangesneden waren. Hierop werd een vondstmelding gedaan bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Na evaluatie ter plaatse werd in overleg met de aannemer besloten om deze sporen op te kuisen, te registreren en verder te onderzoeken. Er kon vastgesteld worden dat een belangrijk deel van de bouwput verstoord was door recentere sporen en ingrepen. Enkel in het noordwestelijke deel, langsheen de Gentsestraat, bevond zich nog een reeks oudere structuren en in het noordoostelijk gedeelte van de bouwput kon een oud wegtracé herkend worden. De registratie en opgraving greep plaats op 24-25 en 28-29 september 2015.

Fig. 1 Zicht op de bouwput bij het opkuisen van de sporen, met op de voorgrond een reeks kuilen.

3 SITUERING

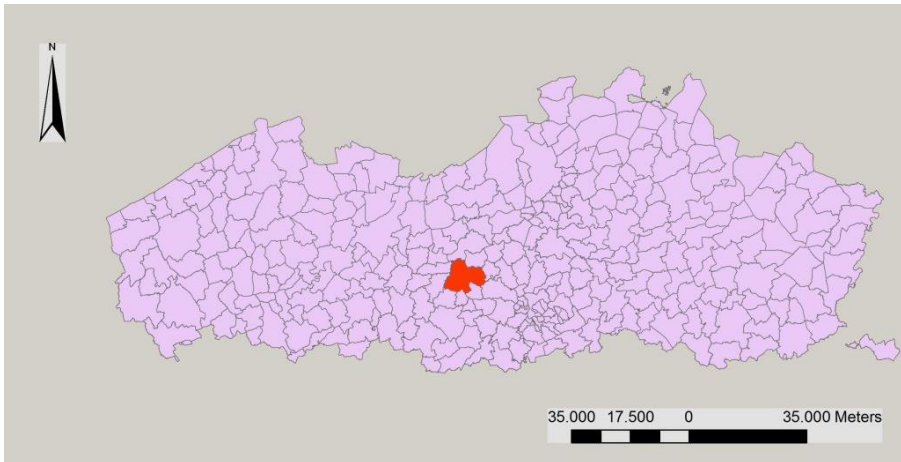

Fig. 2 Situering van de stad Aalst.

De stad Aalst is gesitueerd in het oosten van de provincie Oost-Vlaanderen aan de grens met de provincie Vlaams-Brabant (fig. 2). De vondstlocatie ligt ten westen van de historische stadskern aan de zuidzijde van de weg richting Gent (fig. 3-5) op de rechteroever van de Siesegembek (fig. 6). De beek stroomt ten noorden van de stad in de Dender, net ten noorden van het huidige treinstation. Op de kaart van P.C. Popp staat ter hoogte van de vondstlocatie nog het toponiem 'Kleinbeek veld' vermeld, maar momenteel is deze zone gesitueerd in een sterk verstedelijkt gebied. (fig. 5-6).

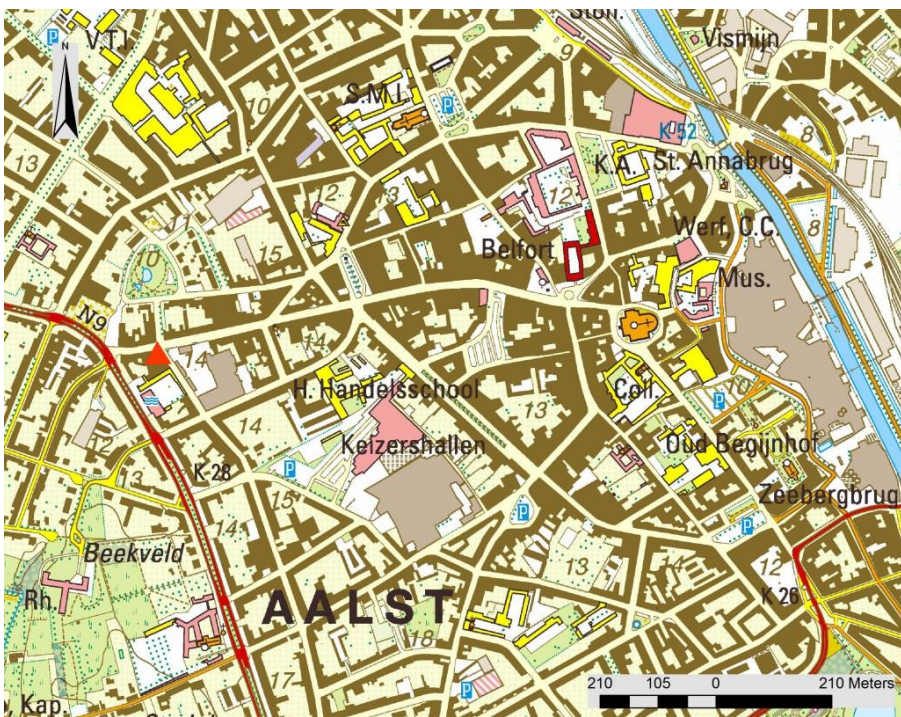

Fig. 3 Situering van de vondstmelding op de topografische kaart (rode driehoek).

Fig. 4 Situering van de percelen op de kadasterkaart.

Fig. 5 Situering van de onderzochte zone op de kleurenorthofoto, voor de afbraak van de vroegere bebouwing (rode driehoek).

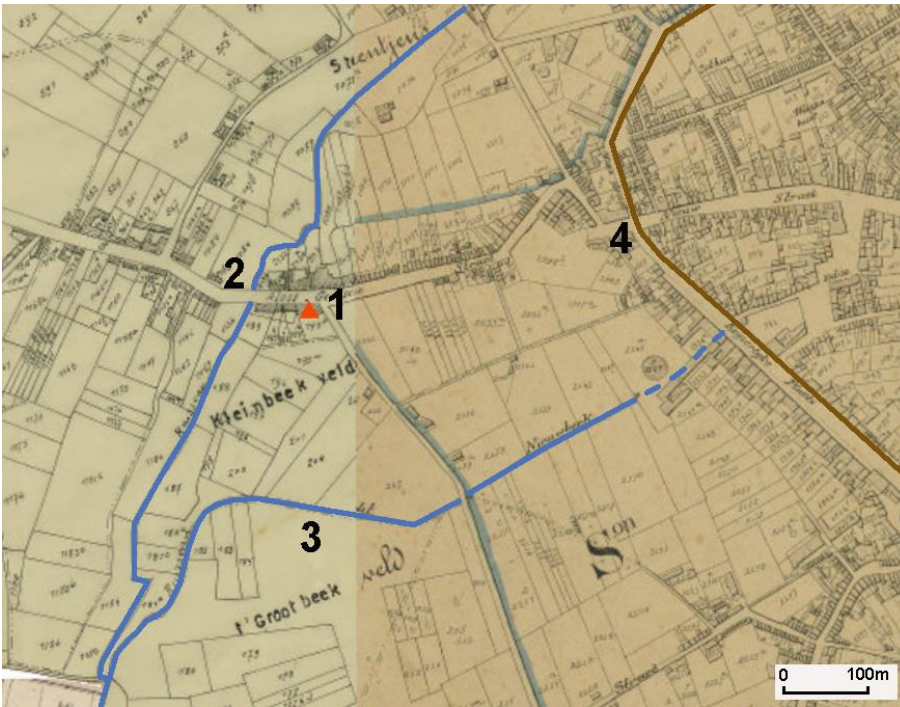

Fig. 6 Detail uit de 19de-eeuwse kadasterkaart van P.C. Popp: vondstlocatie (1), Siesegembeek (2), Nieuwbeek (3), laatmiddeleeuwse stadsomwalling (4).

Op het digitaal hoogtemodel is te zien dat de site gelegen is aan de voet van een lichte verhevenheid tussen de Siesegembeek en de Nieuwbeek (fig. 7). Deze laatste, afgeleid van de Siesegembeek, zorgde voor de aanvoer van water naar de laatmiddeleeuwse stadsgrachten (fig. 6: 4). Bodemkundig situeert de plaats van de toevondst zich in een gebied dat als bebouwde zone is ingekleurd (fig. 8).

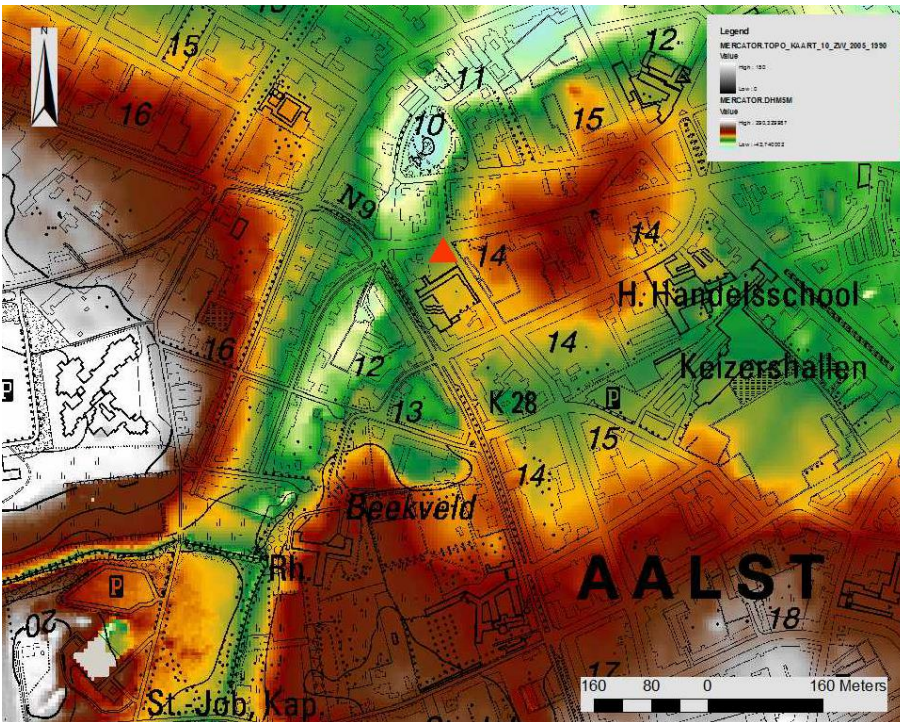

Fig. 7 Situering van de vondstlocatie op het digitaal hoogtemodel (rode driehoek).

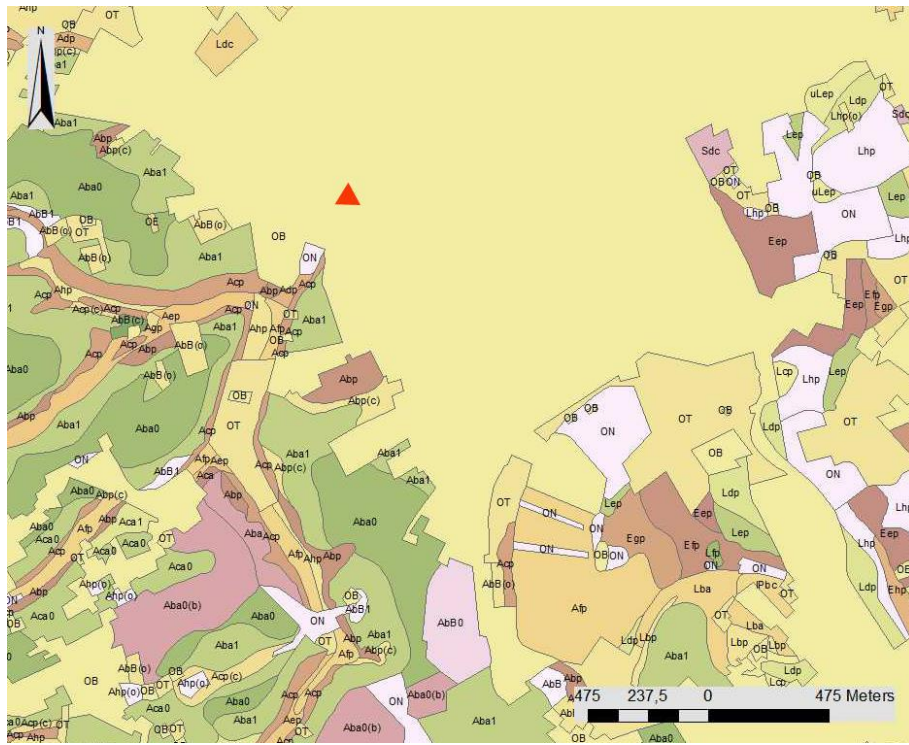

Fig. 8 De vondstlocatie op de bodemkaart (rode driehoek).

4 DE SPOREN

4.1 INLEIDING

Door de hoge graad van verstering veroorzaakt door recente ingrepen op het terrein (onder meer de afbraak van de woningen binnen het projectgebied) waren slechts in twee kleinere zones de archeologische sporen min of meer bewaard gebleven. Het gaat om een noordwestelijk gedeelte tussen de Gentsestraat en de westelijke perceelsgrens (*infra* 4.2) en een noordoostelijke zone binnen de hoek Gentsestraat – Nieuwbeekstraat (*infra* 4.3) (fig. 9). Het zuidelijk deel van het terrein werd tijdens het archeologische onderzoek verder afgegraven onder toezicht van de aanwezige archeologen. In dit deel van de werkput konden echter geen bijkomende sporen vastgesteld worden.

Fig. 9 Overzichtsplan van de geregistreerde sporen.

4.2 DE SPOREN IN DE NOORDWESTELIJKE ZONE

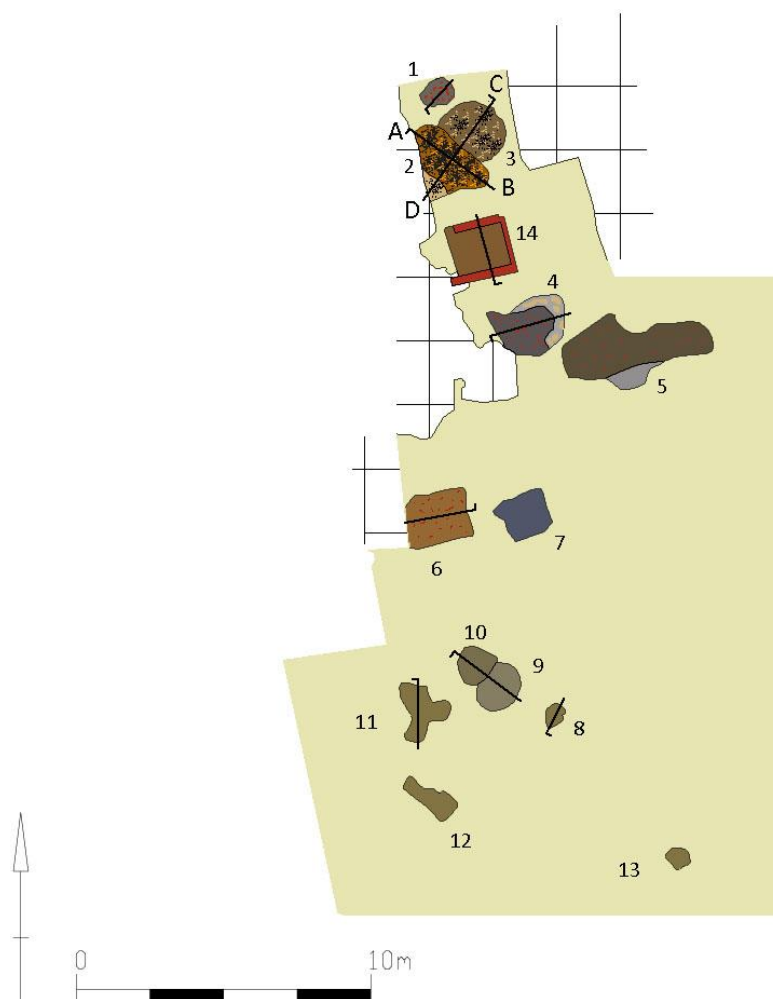

Fig. 10 Sporen in het noordwestelijk deel van de bouwput.

In het noordwestelijke deel van de bouwput werden een reeks kuilen en het onderste gedeelte van een beerputje aangesneden (fig. 10). Het meest noordelijk gesitueerde kuiltje had een grijsbruine zandlemige vulling met verspreide baksteen en kalkmortelbrokken met vrij veel houtskoolbrokjes (fig. 10: 1, fig. 11-12). Ten zuiden hiervan situeren zich twee elkaar snijdende kuilen (fig. 10: 2-3, fig. 12). De oudste kuil had een vulling bestaande uit zeer heterogene grijsbruine zandleem met grote verspreide brokken verspitte moederbodem en vrij veel houtskool- en verbrande leembrokjes en af en toe een zandsteenfragmentje (fig. 12: kuil 2-3 – coupe AB-1; kuil 2-3 – coupe CD-1)⁴. De jongste kuil vertoonde verschillende vullingspakketten waaronder een zeer houtskoolrijke en heterogene laag van brokken verbrande leem (fig. 10: 2, fig. 12: kuil 2-3 – coupe AB-6-7; kuil 2-3 – coupe CD-4-5, fig. 13). De onderzijde van dit pakket vertoonde sporen van *in situ* doorverbranding op de onderliggende laag.

⁴ Voor de volledige stratigrafische opbouw en de vullingspakketten van de verschillende kuilen zie Bijlage 1 – Sporenlijst.

Fig. 11 Zicht vanuit het noorden op de meest noordelijk gesitueerde kuilen met op de achtergrond de restanten van een bakstenen beerput.

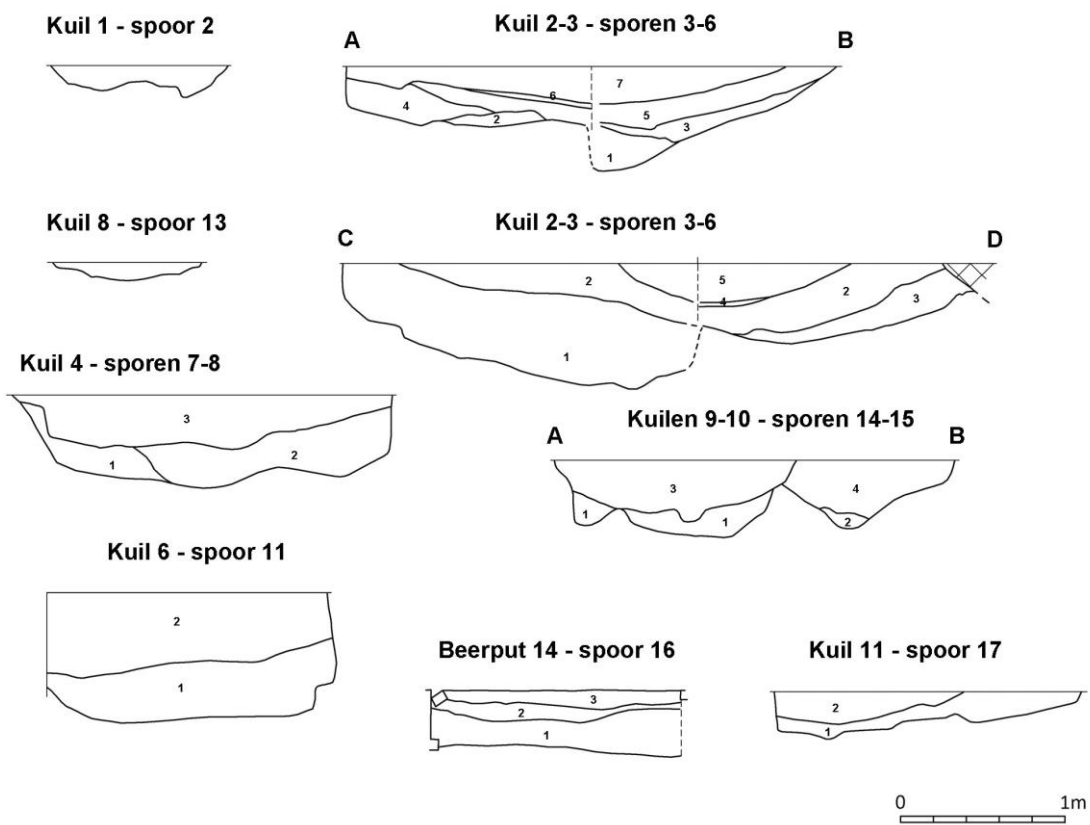

Fig. 12 Coupes van de kuilen in de noordwestelijke zone.

Fig. 13 Coupe AB en CD op de kuilen 2 en 3.

Ten zuiden van de bakstenen beerput situeerden zich twee kuilen, kuilen 4 en 5 (fig. 10: 4-5). Kuil 4 bevatte enkele heterogene vullingspakketten, waarbij de oudste lagen hoofdzakelijk bestonden uit verspitte moederbodem met verspreide donkergrijze zandleembrokken (fig. 12: kuil 4 – sporen 7-8 – lagen 1-2; fig. 14). Het jongste vullingspakket was een heterogene donker bruingrijze zandleemlaag met verspreide baksteenfragmenten, mortel- en houtskoolspikkels (fig. 12: kuil 4 – sporen 7-8 – laag 3). Kuil 5 had een zeer heterogene vulling van grijsbruine zandleem met verspreide brokjes moederbodem en vrij veel verspreide baksteen- en kalkmortelbrokken. Uit de studie van het vondstenmateriaal blijkt dat bij het graven van deze kuil mogelijk een oudere kuil verspit werd.

Fig. 14 Coupe van kuil 4 - sporen 7-8.

Tegen de westelijke perceelsgrens situeerde zich de rechthoekige kuil 6 (fig. 10: 6). De vulling op de bodem bestond uit een pakket grote baksteenfragmenten, waarop een heterogeen pakket bruine zandleem zat met veel baksteen en kalkmortelbrokken (fig. 12: kuil 6 – spoor 11, fig. 15). Ten oosten van deze kuil zat een min of meer vierkante kuil met een donkergrijze lemige vulling (fig. 10: 7). Bij het couperen bleek dat deze slechts enkele centimeter diep bewaard was.

Fig. 15 Coupe van kuil 6 – spoor 11.

Ten zuiden van de hiervoor beschreven sporen situeerde zich nog een reeks kuilen die een vergelijkbare vullingen hadden (fig. 10: 8-13, fig. 16). Het ging hierbij om heterogene bruine zandlemige brokken met daartussen verspreide brokken en brokjes verspitte moederbodem en fijne houtskoolspikkeltjes.

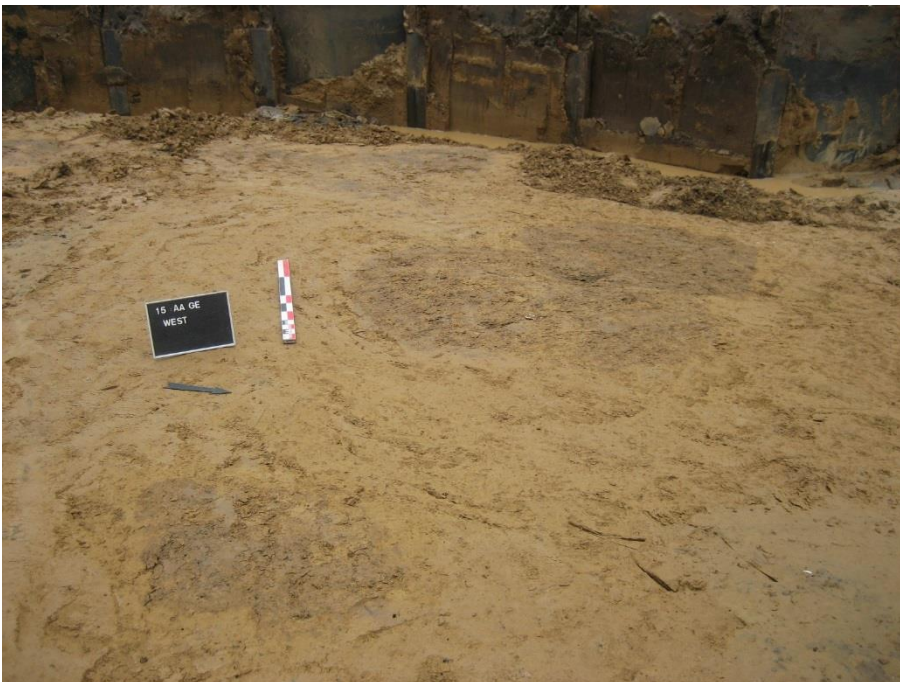

Fig. 16 Zicht op enkele van de kuilen in het zuidelijk deel van de noordwestelijke zone.

In de noordwestelijke zone werd ook een kleine vierkante beerput aangesneden (binnenwerkse afmetingen 1,50 x 1,50 m) (fig. 10: 14, fig. 17). Deze was opgebouwd met bakstenen van het formaat: 23,5 x 11 x 6,5 cm en een zachte beige tot geelbeige kalkmortel. Het onderste vullingspakket bestond

uit bruine licht humeuze lagen die dooraderd waren met lenzen beige-gele zandleem (fig. 12: beerput 14 – spoor 16-1). Dit pakket werd afgedekt door een lens met baksteenfragmenten en een heterogene grijsbruine zandleemlaag met verspreide houtskool- en baksteenbrokjes en enkele brokjes moederbodem.

Fig. 17 Coupe van beerput 14 – spoor 16.

4.3 DE SPOREN IN DE NOORDOOSTELIJKE ZONE

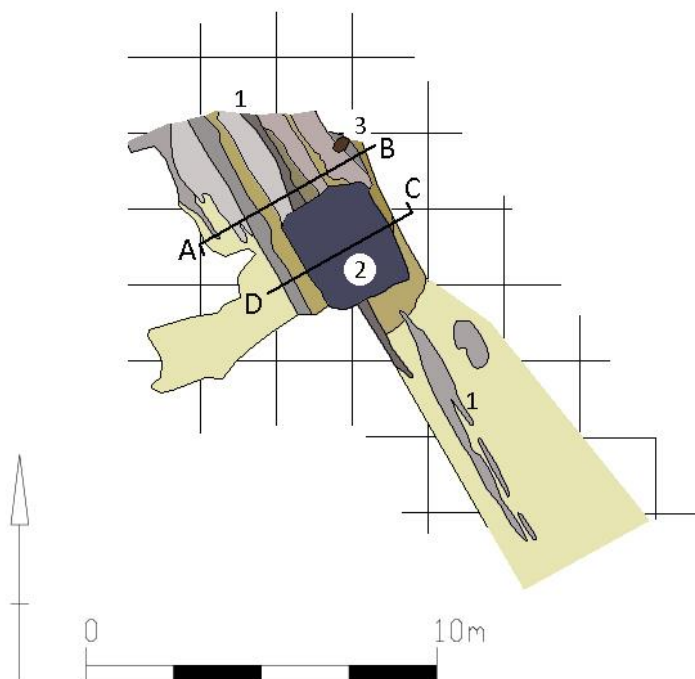

Fig. 18 Grondplan van de noordoostelijke zone van de bouwput met het oude wegtracé (1), een leemwinningskuil (2) en een paalkuil (3).

In het noordoostelijk deel van de bouwput kon nog een reeks sporen vastgesteld worden (fig. 18-19). Het ging om het restant van een oud wegtracé (fig. 18: 1) een leemwinningskuil (fig. 18: 2) en een klein paalgat (fig. 18: 3).

Fig. 19 Zicht vanuit het zuiden op de karrensporen en de leemwinningskuil.

Het oude wegtracé bestond uit een reeks parallelle zuidoost-noordwest verlopende karrensporen. De vullingen hiervan bestonden uit licht heterogene lichtgrijze, bleekgrijze, beigegrijze tot grijsbruine zandleem die vaak sporen van ijzeroxidelensjes vertoonden en fijne houtskool- en verbrande leemstipjes bevatten.

Uit een coupe door dit wegtracé bleek dat er zich onder de karrensporen een ouder opgevuld wegtracé bevond (fig. 18: coupe AB, fig. 20-21). Het oudste niveau vertoont een min of meer licht komvormig profiel en bevatte een heterogene vulling van grijsbeige zandleem met verspreide grijze vlekken en een hoge ijzeroxideconcentratie, fijne mangaanstipjes en sporadisch een houtskoolspikkeltje (fig. 21: 12). Hierop volgen een licht heterogeen bleek grijsbeige (fig. 21: 11) en een bruingrijs zandlemige pakket (fig. 21: 10) die beide duidelijke ijzeroxide vlekken vertonen. Het jongste niveau vertoont verscheidene elkaar snijdende karrensporen waarvan sommige duidelijke plaatvorming vertonen (fig. 21: 2-9). Een ongeveer 70 cm breed spoor begrenst aan de oostzijde de karrensporen (fig. 21: 13). De vulling bestaat uit vrij homogene bruingrijze leem met verspreide houtskool- en baksteenbrokjes en af en toe een kalkstipje. Wat de verklaring zou kunnen zijn voor deze iets diepere uitgraving is niet onmiddellijk duidelijk.

Fig. 20 Doorsnede van het oude wegtracé met de duidelijk herkenbare karrensporen.

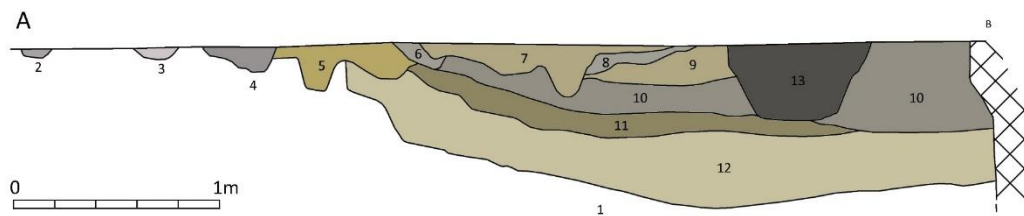

Fig. 21 Coupe AB doorheen het oude wegtracé.

Doorheen het wegtracé met karrensporen was een rechthoekige kuil gegraven (3 x 2,5 m) (fig. 18: 2, 22-24). Om inzicht te krijgen in de vullingsgeschiedenis werd er een noordoost-zuidwest coupe op aangelegd (fig. 18: coupe CD).

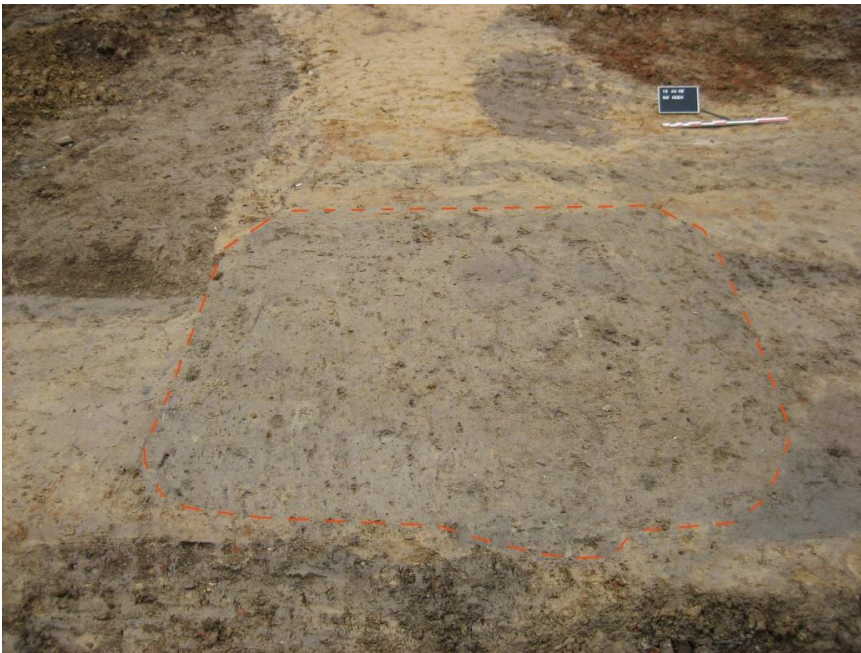

Fig. 22 Zicht vanuit het noordoosten op de kuil die door de weg gegraven werd.

Fig. 23 Coupe doorheen de kuil die het oude wegtracé sneed.

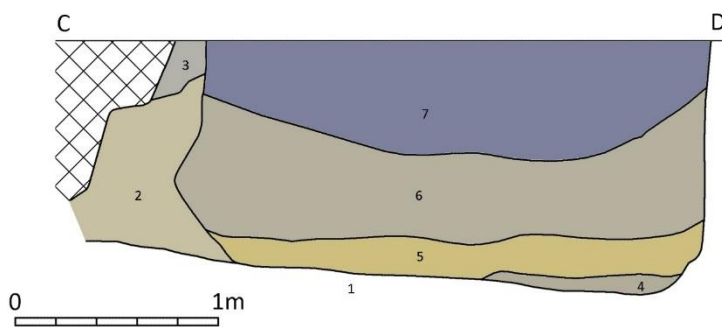

Fig. 24 Doorsnede van de leemwinningskuil.

De kuil heeft een vlakke U-vormige doorsnede met een min of meer vlakke bodem. Ze vertoont een vullingstextuur die wijst op een snelle toewerping (fig. 24). Op de bodem bevond zich een pakket heterogene beige zandleem met verspreide grijze zandlemige vlekken, verbrande leembrokjes en ijzeroxidevlekken (fig. 24: 5). Dit pakket werd gevolgd door een heterogene laag van grijze zandleem met verspreide verspitte brokjes moederbodem en fijne houtskool- en verbrande leemspikkeltjes, alsook enkele verspreide baksteen- en zandsteenfragmenten (fig. 24: 6). Aan de bovenzijde van dit pakket bevond zich een dun donkergrijs kleilensje, wat wijst op een korte periode van openligging. Het jongste vullingspakket bestond uit licht heterogene grijze zandleem met verspreide houtskool- en verbrande leembrokjes en diffuse fosfaatvlekken (fig. 24: 7). Aan de oostelijke zijde van de kuil kon duidelijk vastgesteld worden dat ze gegraven werd op het ogenblik dat de weg (fig. 24: 2-3) al opgegeven was. De vorm en vulling van de kuil lijkt er op te wijzen dat de kuil bedoeld was voor de extractie van leem.

5 VONDSTEN

5.1 AARDEWERK

Zone	Spoor-nr.	Fig. nr.	Aard	n scherven	Datering
NW	3	fig. 10: 3	kuil	17	1250-1375
NW	4	fig. 10: 2	kuil	7	1300-1425
NW	4-6	fig. 10: 2	kuil	7	1300-1400
NW	6	fig. 10: 2	kuil	1	1300-1400
NW	7-8	fig. 10: 4	kuil	29	1275-1325 + 1775-1850
NW	8	fig. 10: 4	kuil	11	1300-1400 + 1775-1850
NW	11	fig. 10: 6	kuil	67	1775-1850
NW	12	fig. 10: 7	kuil	2	1775-1900
NW	13	fig. 10: 8	kuil	0	?
NW	14	fig. 10: 9	kuil	1	1250-1375
NW	15	fig. 10: 10	kuil	26	1200-1400
NW	16	fig. 10: 14	beerput	11	1200-1400 + 1775-1850
NW	17	fig. 10: 11	kuil	6	1650-1800 (?)
NO	5"	fig. 18: 1	karrenspoor	15	1300-1400
NO	6	fig. 18: 1	karrenspoor	1	1200-1500
NO	13	fig. 18: 1	karrenspoor	1	1200-1500
NO	16	fig. 18: 1	karrenspoor	2	1300-1400
NO	19-niveau 1	fig. 18: 2	kuil	8	1300-1350
NO	19-niveau 2	fig. 18: 2	kuil	1	1400-1600
NO	19-niveau 3	fig. 18: 2	kuil	1	1400-1600

213

Tabel 1 Inventaris van de sporen met aardewerkvondsten.

Tijdens het onderzoek is in 12 sporen aardewerk aangetroffen, in totaal 213 scherven verspreid over 19 inventarisnummers (zie bijlage 2). Het aardewerk is aan een assessment onderworpen om tot een beredeneerde datering per spoor te komen (tabel 1).

De meeste vondsten zijn afkomstig uit de reeks van kuilen die aangetroffen is aan de noordwestelijke zijde van het terrein (fig. 9). Uit kuil 2 (fig. 10: 2), ten dele gevuld met verbrande leembrokken afkomstig

van een afgebrande woning, werden in totaal 15 scherven gerecupereerd (tabel 1: spoor-nrs. 4, 4-6 en 6)⁵. Het gaat om 7 wandscherven en 2 bodemfragmenten van kannen in grijs aardewerk, algemeen te dateren in de 13de of 14de eeuw. De aanwezigheid van 7 scherven steengoed uit Langerwehe, waarvan 5 met paarse ijzerengobe, maakt het mogelijk deze context in de 14de eeuw te plaatsen. Deze kuil bevatte ook twee fragmenten van laatmiddeleeuwse daktegels met nokje, waarvan één verbrand. De door de vorige kuil gesneden kuil 3 (fig. 10: 3, fig. 12) leverde slechts enkele grijze scherfjes op⁶. Door het stratigrafisch verband zijn ze niet jonger te dateren dan de 14de eeuw, maar een 13de-eeuwse oorsprong is niet uit te sluiten.

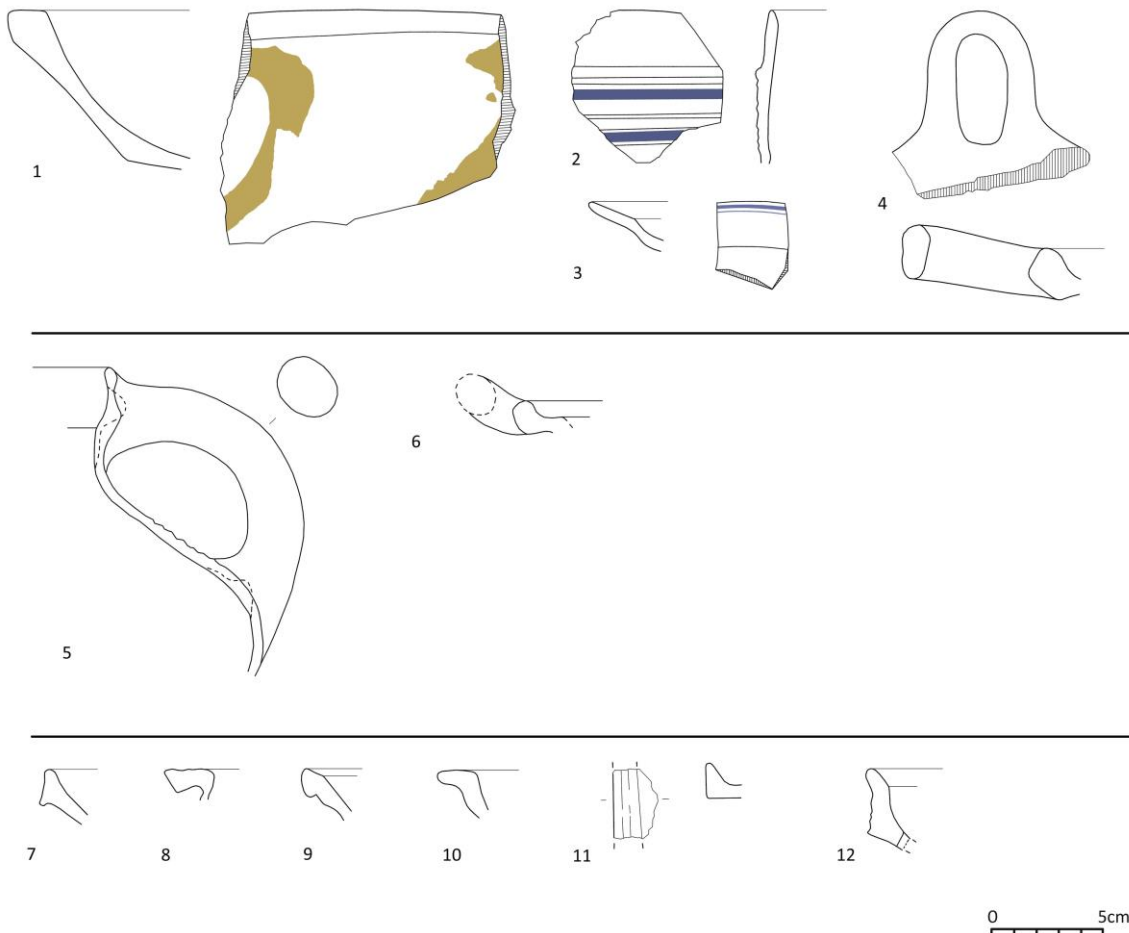

Fig 25: Afbeelding van de meest representatieve ceramiekvondsten uit de verschillende kuilen.

Kuil 4 leverde 40 scherven op die duidelijk uit twee verschillende periodes afkomstig zijn (fig. 10: 4, fig. 12)⁷. Zowel uit de vondsten als uit de vullingspakketten kan opgemaakt worden dat het waarschijnlijk om twee op elkaar gelegen kuilen ging. Een andere mogelijkheid is dat de onderste dichtwerpingspakketten een vergraven pakket was dat veel ouder materiaal bevatte. Feit is dat de helft van de scherven, waarvan enkele aan elkaar gepast konden worden, laatmiddeleeuws zijn. Het betreft 15 scherven grijs en 3 scherven rood aardewerk, 1 scherf hoogversierd en 1 scherf steengoed.

⁵ Inv. nrs. 15/AA.GE/2, 3, 5, 6 en 20.

⁶ Inv. nr. 15/AA.GE/1.

⁷ Inv. nrs. 15/AA.GE/7 en 8.

De aanwezigheid van een kruik met een bandvormig randtype (fig. 25: 5)⁸, een vetvanger met brede slijbversiering (fig. 25: 1)⁹ en steengoed uit Langerwehe plaatst dit aardewerk in de 14de eeuw. De aanwezigheid van één scherfje hoogversierd aardewerk met dekkend slijb en geel loodglazuur kan op een datering in de eerste helft van de 14de eeuw wijzen, maar deze scherfje kan ook residueel zijn. In het bovenste vullingspakket van kuil 4, dat ook veel baksteen bevatte, bevond zich naast enkele scherfjes laatmiddeleeuws aardewerk een collectie van 20 aardewerkfragmenten uit de postmiddeleeuwse periode. Het gaat om 14 scherven rood aardewerk, 2 scherven in een wit en 1 in een roze baksel, 1 scherf steengoed, 1 scherf in faïence en 1 in *faïence fine*. Bij het rode aardewerk is slechts één rand aanwezig, afkomstig van een kleine kom met een horizontaal geplaatst oor (fig. 25: 6). Vijf wandscherven vertonen een dekkend donkerbruin tot zwart ijzerhoudend loodglazuur. Ook bij het wit aardewerk is een rand van een kom aangetroffen, van min of meer hetzelfde basistype met een horizontaal geplaatst lusoor (fig. 25: 4). Het exemplaar in wit aardewerk is wel groter en heeft intern een geel en extern een groen glazuur. Een rand in steengoed met twee horizontale kobaltblauwe verfstrepen is afkomstig van een zogenaamde *Humpe* uit het Westerwald, daterend uit de 18de eeuw (fig. 25: 2)¹⁰. Een randfragment is afkomstig van een bord in *faïence fine*, versierd met een blauwe concentrische lijn net onder de top (fig. 25: 3). De samenhang van de verschillende aardewerksoorten en vormen wijst voor het postmiddeleeuwse ensemble op een datering in de late 18de tot het midden van de 19de eeuw.

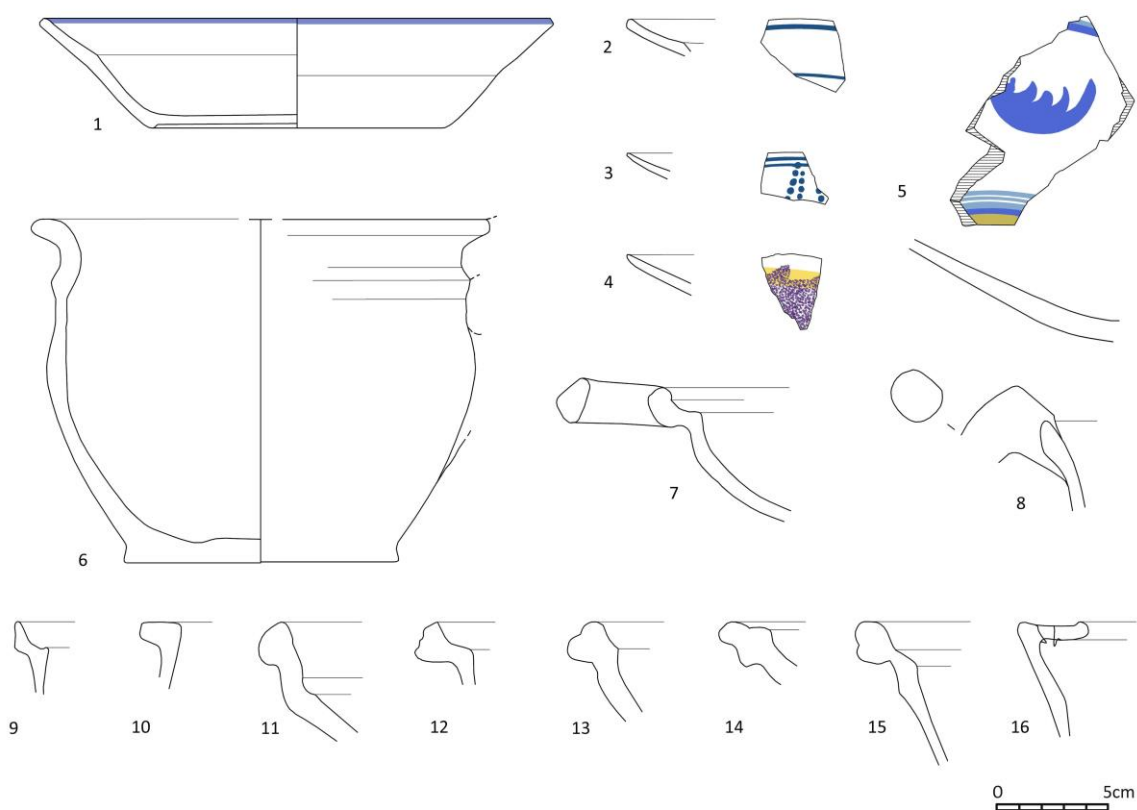

Fig. 26: Ceramiekvondsten uit kuil 6 - spoor 11 in het NW-gedeelte van de bouwput.

⁸ De Groote in druk, tabel 10: type A130.

⁹ De Groote in druk, tabel 23, fig. 130.

¹⁰ Reineking-von Bock 1971, inv. nrs. 622-624.

Het grootste aardewerkensemble werd aangetroffen in kuil 6¹¹. Het betreft 67 fragmenten afkomstig van 6 verschillende aardwerksoorten: rood- en wit aardewerk met loodglazuur, steengoed, tingeglazuurd aardewerk en industrieel wit aardewerk (*faïence fine*). Met 31 scherven is het rode aardewerk het sterkst vertegenwoordigd. Naast een 12-tal losse wand- en bodemscherven van onder meer een kruik op een zware gedraaide standring, zijn de overige rand- en andere fragmenten afkomstig van 13 individuen. Op basis van het glazuur zijn deze in te delen in twee groepen. Enerzijds zijn er de vormen met een doorzichtig (roodbruinkleurig) loodglazuur, bestaande uit drie kommen (fig. 26: 7 en 14), twee potten (fig. 26: 9), een teil (fig. 26: 11) en een lollepot (fig. 26 :16). Anderzijds zijn er die met een door ijzeroxiden zwartgekleurd loodglazuur, waaronder een kamerpot (fig. 26: 6), twee kommen (fig. 26: 13 en 15) en een gesloten potvorm (een grape?) met een geknepen verticaal oor (fig. 26: 8). Daarnaast is er nog een kleine bijzondere gesloten vorm met krulsteel en een uitgesneden opening net boven de steel met ernaast een cilindervormig buisje waarvan de functie totaal niet duidelijk is (fig. 27).

Fig. 27: Ceramische vorm met ongekende functie uit kuil 6.

Het witbakkende aardewerk met loodglazuur is slechts door vier scherven vertegenwoordigd. Een randfragment is afkomstig van een kom met bruinkleurig glazuur extern en geelkleurig intern (fig. 26: 12), terwijl één wandfragment het omgekeerde vertoont: bruin intern en geel extern. De twee overige fragmenten zijn intern geel en extern groen geglazuurd. Het zoutgeglazuurde steengoed bestaat slechts uit drie scherven, waaronder de randen van respectievelijk een boterpot (fig. 26: 10) en een kan van het Westerwald-type¹² met kobaltblauwe lijnversiering en een wandscherf van een pot met een donkerbruine engobe. Drie scherven zijn van majolica afkomstig, twee wandscherven met een beige-rose en een rand met een geelbeige biscuitbaksel, intern bedekt met tinglazuur. De twee wandfragmenten zijn van een bord of kom, versierd met een brede gele en meerdere parallelle blauwe

¹¹ Inv. nr. 15/AA.GE/11.

¹² Deze werden onder meer ook te Bouffioux geproduceerd (Nihoul 2005; Gaimster 1997, 302-303).

concentrische lijnen met daartussen een blauwe florale invulling (fig. 26: 5). De rand van een bord vertoont een gele concentrische band met daaronder een parse getamponeerde invulling (fig. 26: 4). Naast de ceramiek met tinglazuur werden ook 4 faience wandscherven aangetroffen. *Faience fine* is vertegenwoordigd door 22 scherven, afkomstig van 4 individuen. Eén diep bord, versierd met een kobaltblauwe lijn op de rand, is archeologisch compleet (fig. 26: 1). Van twee randen van lage borden vertoont één een kobaltblauwe lijnversiering op de rand en op de overgang met de vlag (fig. 26: 2). Een klein randfragment van een schoteltje is versierd met een dubbele concentrische kobaltblauwe lijn net onder de rand met eronder een met puntjes gestileerd patroon (fig. 26: 3). Op basis van de samenstelling van de context, zowel van de aanwezige aardewerksoorten, de vormen en de decoratiepatronen kan deze context gedateerd worden tussen de late 18de en het midden van de 19de eeuw¹³. De afwezigheid van Chinees porselein en Engels industrieel wit aardewerk (*creamware* en *pearlware*) of *blackware* maakt een datering vroeger in de 18de eeuw minder waarschijnlijk terwijl onder meer de afwezigheid van fabrieksstempels een jongere datering lijkt uit te sluiten¹⁴.

Uit kuil 7 konden slechts twee postmiddeleeuwse scherfjes gerecupereerd worden, respectievelijk in een industrieel wit baksel en in gewoon wit aardewerk met groen loodglazuur, die waarschijnlijk uit de late 18de of de 19de eeuw dateren¹⁵.

Kuil 9 leverde enkele scherven in grijs aardewerk op¹⁶, waaronder de rand van een teil van het type A173, dat in de tweede helft van de 13de of de eerste helft van de 14de eeuw kan gedateerd worden (fig. 25: 7)¹⁷.

In kuil 10 werden 26 kleine laatmiddeleeuwse scherven aangetroffen¹⁸. Twee wandscherfjes zijn in rood geglazuurd aardewerk. Ook de overige 24 scherven in grijs aardewerk bevatten geen randfragmenten, enkel een fragment van een vuurklok met vingerindrukken en een rolrond oor van een kan waren als diagnostische stukken aanwezig. Op basis van de bakfels en de weinige morfologische elementen is dit ensemble in de 13de of de 14de eeuw te dateren.

Kuil 11 bevatte 6 aardewerkfragmenten¹⁹, bestaande uit de rand van een kom (fig. 25: 8) en 4 wandscherven in rood aardewerk en een wandscherf in steengoed met de aanzet van een kobaltblauwe decoratie. Dit ensemble kan gedateerd worden in de (tweede helft van) 17de of de 18de eeuw.

Beerput 14 bevatte naast 3 residuele wandscherfjes in grijs aardewerk uit de late middeleeuwen ook 8 scherven uit de late 18de of de 19de eeuw²⁰. Het betreft 3 fragmenten in rood aardewerk, 1 in wit aardewerk, 1 steengoedfragment en 3 in *faience fine*. Bij het rood aardewerk zit onder meer een rand van een lollepot met aanzet van het hengseloor, extern bedekt met een zwartgekleurd loodglazuur. Een tweede rand in rood aardewerk is afkomstig van een kom. De wandscherf in wit aardewerk vertoont een geel loodglazuur aan de binnenzijde en een groen aan de buitenzijde. Het wandfragment in steengoed heeft een bruine engobe en zoutglazuur. Eén wandscherf in *faience fine* is afkomstig van een gesloten vorm, mogelijk een kannetje, en vertoont extern een blauwe concentrische lijn. Dit is ook het geval op de rand en de wand van twee kleine bordfragmenten. Door de sterke overeenkomst met de aardewerkensembles uit de kuilen 4 en 6 kan de vulling van deze beerput gesitueerd worden in de late 18de tot het midden van de 19de eeuw.

¹³ Vergelijk met aardewerkcontexten uit beerputten uit de 18de-19de eeuw te Mechelen (Van Hiel 2004; Van Hiel 2006) en Oudenaarde (Temmerman 2001), en niet-gepubliceerde ensembles te Aalst-Kattestraat en Aalst-Peperstraat (zie De Grootte *et al.* 2004, 84-87).

¹⁴ Heymans 1988, 207-208; Dufasne & Dufasne 1992; Temmerman 2001: 139-159.

¹⁵ Inv. nr. 15/AA.GE/12.

¹⁶ Inv. nr. 15/AA.GE/14.

¹⁷ De Grootte in druk, tabel 20: type A173.

¹⁸ Inv. nr. 15/AA.GE/15.

¹⁹ Inv. nr. 15/AA.GE/17.

²⁰ Inv. nr. 15/AA.GE/16.

In de noordoostelijke zijde van het terrein is een oud wegtracé met karrensporen aangetroffen (fig. 9; fig. 18: 1) die door twee kuilen gesneden werd (fig. 18: 2-3). Uit de karrensporen kon slechts een beperkte hoeveelheid vondsten gerecupereerd worden waaronder 19 kleine aardewerkscherven (tabel 1)²¹. Het kleine ensemble bestaat uit 14 scherven grijs aardewerk en 5 steengoedfragmenten. Bij het grijze aardewerk zijn een rand van een kom (fig. 25: 9) en twee worstoren van een kan en een kruik te herkennen. Het steengoed bestaat uitsluitend uit fragmenten van kannen uit Langerwehe met de kenmerkende paarse ijzerengobe. Het ensemble kan in de 14de eeuw gedateerd worden.

De grote rechthoekige kuil die door het wegtracé gegraven werd bevatte slechts 10 scherfjes (fig. 18: 2)²². Het ensemble is niet coherent, maar bestaat uit aardewerk van de 13de tot de 16de eeuw. Het oudste fragment is een wandscherfje in protosteengoed zonder engobe, te dateren tussen 1225 en 1325. Uit de 14de eeuw dateren een randfragment van een biconische beker en een wandscherfje in steengoed met ijzerengobe uit Langerwehe. Twee grijze scherfjes zijn algemeen in de late middeleeuwen te dateren. Het rode aardewerk ten slotte is vertegenwoordigd door 5 scherven, waaronder een rand van een kleine kom van een 14de-eeuws type (fig. 25: 10)²³, de rand van een vergiet uit de 15de of 16de eeuw (fig. 25: 12)²⁴ en een fragment van een halfcilindervormige kacheloventegel met een zwart loodglazuur uit dezelfde periode (fig. 25: 11)²⁵. Aangezien het jongste materiaal met zekerheid uit de 15de of de 16de eeuw stamt, is dit de datering van de definitieve opgave van de weg op dit tracé.

5.2 METAAL

Er zijn twee munten aangetroffen tijdens het onderzoek. Een kleine, zwaar gecorrodeerde munt is afkomstig uit kuil 11 (spoor 17) en is niet meer te determineren. Het tweede exemplaar, aangetroffen in de vulling van kuil 6 (spoor 11), is een koperen munt waarvan slechts één zijde leesbaar is, voldoende echter voor een determinatie. Het betreft een dubbele oord uit de Zuidelijke Nederlanden, in 1793 te Brussel geslagen onder de regering van keizer Frans II (1792-1797) (fig. 28).

Fig. 28: Munt van de Oostenrijkse Nederlanden aangetroffen in kuil 6, met rechts een voorbeeld.

²¹ Inv. nrs. 15/AA.GE/19, 23 en 25.

²² Inv. nrs. 15/AA.GE/26, 27 en 28.

²³ De Groote in druk, tabel 13: type A157.

²⁴ De Groote in druk, tabel 22: type A6.

²⁵ Herremans 2010, 216-220.

5.3 ZADEN & VRUCHTEN

Bij de waardering van een monster (zeefstaal 20 l) uit de kuil met verbrande leem (Inv. nr. 15/AA.GE/4 - Spoor 4-6) is gebleken dat de dichtheid aan macrobotanische resten uitermate laag is. Naast enkele kleine houtskoolfragmenten, werden ook enkele verkoolde zaden aangetroffen (Tabel 2). Het zijn resten van broodtarwe (*Triticum aestivum*), een korrel en een aarspilfragment, en van vierzadige wikke of ringelwikke. Deze soorten kwamen vroeger veel voor als onkruid in graanakkers.

Uit dit resultaat kunnen geen conclusies worden getrokken. Het is wel zo dat deze soorten steeds weer bij macrobotanisch onderzoek op materiaal van middeleeuws en postmiddeleeuws Aalst worden aangetroffen.

Spoor	4-6
Inventaris	15/AA.GE/4
Profiel	coupe AB-7
Werkput	NW-hoek
Dichtheid (zw/w/r/v/zv)	zw
Diversiteit (zw/w/r/v/zv)	zw
Bewaring (ov/c/min)	c
Conditie (s/m/g)	m

Mogelijke gebruiksplanten

<i>Triticum aestivum</i>	x	broodtarwe
<i>Triticum aestivum</i> rachis fragment	x	broodtarwe rachis fragment

Wilde planten

<i>Vicia hirsuta/tetrasperma</i>	x	ringelwikke of vierzadige wikke

Tabel 2 Macroresten aangetroffen in de kuil met verbrande leem, alle resten zijn verkoold.

6 INTERPRETATIE & BESLUIT

De aangesneden sporen vormen één van de eerste registraties van middeleeuwse en postmiddeleeuwse restanten net buiten de Aalsterse stadsomwalling (fig. 29-30)²⁶. Deze resten situeren zich langsheen de uitvalsweg naar Gent ongeveer 350 m westwaarts van de Gentse poort. Op de kaarten van Villaret (1745-1748) en de Ferraris (1771-1778) is vast te stellen dat er in de 18de eeuw langsheen deze weg buiten de stadspoort slechts verspreide bewoning voorkwam. Daarbuiten toont dit gebied zich als een eerder open landschap met akkers en weiden en enkele verspreide percelen met bomen.

De opgegraven sporen zijn in drie periodes te groeperen. Zes kuilen (fig. 10: 1, 2, 3, 9, 10 en 11) en de karrensporen (fig. 18: 1) dateren uit de late middeleeuwen, waarschijnlijk allemaal uit de 14de eeuw. De kuil die de karrensporen sneed (fig. 18: 2), is in de 15de of 16de eeuw te plaatsen en vier kuilen en de beerput centraal in de noordwestelijke zone (fig. 10: 4, 5, 6, 7 en 14) dateren uit de late 18de of de eerste helft van de 19de eeuw. De 14de-eeuwse afvalkuil met verbrande leem wijst op de aanwezigheid van een afgebrande vakwerkwoning in de directe nabijheid die zich mogelijk situeerde langsheen de Gentsestraat. De overige kleine, laatmiddeleeuwse kuilen met onduidelijke functie hadden waarschijnlijk ook met deze bewoning te maken. Ze lijken allemaal op eenzelfde langwerpige

²⁶ De Grootte 2013, 14-15.

perceel haaks op de Gentsestraat gesitueerd te zijn²⁷. Dit is ook het geval voor de postmiddeleeuwse kuilen en de beerput, die zich ook binnen dezelfde zone situeerden, waarbij de beerkuil en twee rechthoekige kuilen duidelijk op de Gentsestraat georiënteerd waren.

Fig. 29 Beeld van de Aalsterkouter (rode puntlijn) op de kaart van J.J. de Ferraris (1771-1778) (links) en detail van het gebied waar de sporen werden aangetroffen (rechts – rode cirkel).

De karrensporen en de eronder gelegen sporen zijn de restanten van een oud wegtracé, de voorganger van de huidige Nieuwbeekstraat die er enkele meters meer oostwaarts parallel mee verloopt. De straatnaam verwijst naar de Nieuwbeek, een gegraven waterweg die liep van de samenvloeiing van de Hoezebeek en de Siesegembeek naar de stadswallen om deze van water te voorzien. De oudste vermelding van deze beek dateert uit 1364: ‘... al daer me(n) gaet ter nuwerbeken wart’²⁸. De Nieuwbeekstraat trekt ten zuidoosten van de vondstlocatie over deze beek (fig. 29). Deze weg is waarschijnlijk te interpreteren als één van de ontsluitingswegen van het grote akkercomplex, de Aalsterkouter, op de rand waarvan de stad Aalst ontstond en zich ontwikkelde²⁹. Op basis van de ceramiekvondsten uit de karrensporen moet dit wegtracé eind 14de of begin 15de eeuw opgegeven zijn. In de loop van de 15de of 16de eeuw werd er een kuil doorheen gegraven, wat er op wijst dat de weg dan reeds was verplaatst en deze zone in een nieuw perceel geïntegreerd. Over de oorsprong en de oudste fasen van de weg zijn de gegevens minder duidelijk. Uit het profiel van de dwarsdoorsnede op de weg (fig. 20-21) blijkt duidelijk dat de aangesneden karrensporen zich bevonden op een oudere vulling van wat als een holle weg moet geïnterpreteerd worden. De weg kende waarschijnlijk zijn oorsprong in de ontsluiting van de Aalsterkouter, die zich geleidelijk ontwikkelde vanaf de vroege middeleeuwen en in de loop van de volle middeleeuwen werd voltooid³⁰. De weg, die afliep richting de vallei van de Siesegembeek, ontwikkelde zich tot een holle weg om dan later door de sterke bodemerrosie, als het gevolg van de maximale ingebruikname van de leemrug als akkerland, terug dicht

²⁷ De indeling in dergelijke smalle woonpercelen haaks op de Gentsestraat is zichtbaar op de 19de- en 20ste-eeuwse kadasterkaarten.

²⁸ Haers Van Der Meulen 1961, 147-148.

²⁹ De Groote 2013, 6-9.

³⁰ De Groote 2013, 7, 11-12.

te slibben en opgevuld te raken. De reden van de latere verplaatsing of verschuiving in de richting van het huidige wegtracé van de Nieuwbeekstraat is niet gekend.

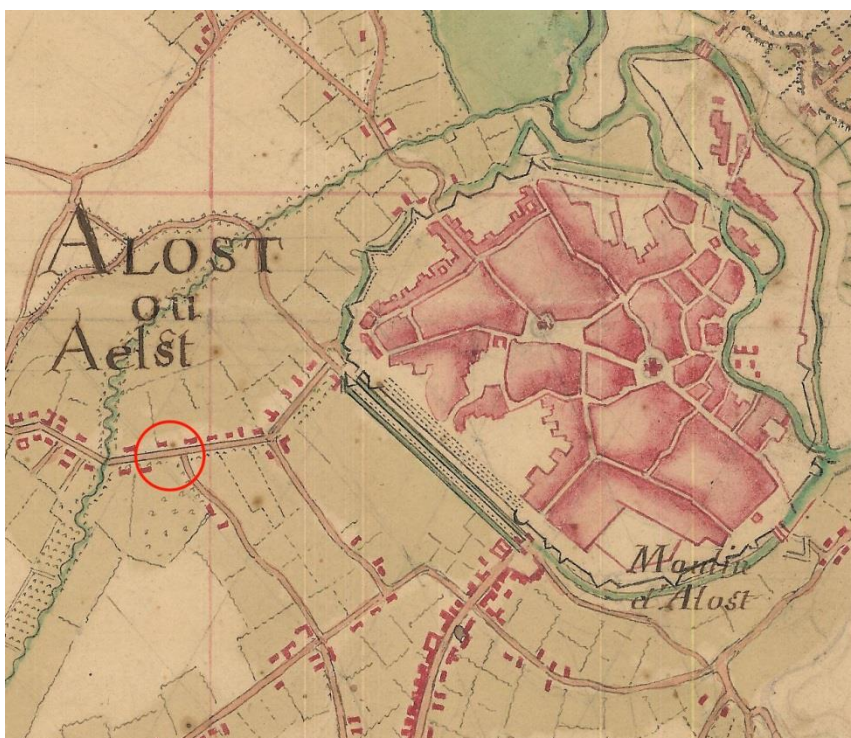

Fig. 30 De vondstlocatie op de Villaretkaart (1745-1748).

7 BIBLIOGRAFIE

DE GROOTE K. 2013: De stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad, M&L 32 (1), jan.-feb. 2013, 4-32.

DE GROOTE K. (in druk): Laatmiddeleeuws aardewerk. In: DE GROOTE K. & MOENS J. (red.), *Archeologie en geschiedenis van een middeleeuwse woonwijk onder de Hopmarkt te Aalst*.

DE GROOTE K., MOENS J. & ERVYNCK A. 2004: *Vlekken & kruimels. Archeologische en culinaire verkenning van een Vlaamse stad, Aalst*.

DUFASNE L. & DUFASNE I. 1992: *Les faïences et les porcelaines de Belgique. 2000 marques et cachets*, Bruxelles.

GAIMSTER D. 1997: *German Stoneware 1200-1900. Archaeology and cultural history*, London.

HAERS VAN DER MEULEN A. 1961: *Toponymie van Aalst tot het einde der 15^e eeuw*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven.

HERREMANS D. 2010: De abdij van Clairefontaine, opbouw en evolutie van de 15de-eeuwse keuken en stove. In: DEWILDE M., ERVYNCK A. & BECUWE F. (red.): *Cenulae recens factae. Een huldeboek voor John De Meulemeester*, Novi Monasterii 10, Koksijde-Gent, 211-225.

HEYMANS H. 1989: *Van put naar kluis*, Maaseik.

NIHOUL M. 2005: *Les potiers de Bouffioulx et Châtelet. Vingt siècles de savoir-faire*, Vieux Châtelet.

REINEKING- VON BOCK G. 1971: *Steinzeug*, Kataloge des Kunstgewerbemuseums Köln 4, Köln.

TEMMERMAN S. 2001: *De site Oud Kasteel in Oudenaarde, een archeologische analyse van de ceramiek en het glas uit een 19de-eeuwse context, 3 delen*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling V.U.B. academiejaar 2000-2001.

VAN HIEL T. 2004: *De geur van het verleden Keramisch en historisch onderzoek van de latrine op het achtererf van de postmiddeleeuwse huizen Jonas en St-Peeter aan de Haverwerf te Mechelen (Site Lamot 2001)*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.L., Leuven.

VAN HIEL T. 2006: De geur van het verleden. In: YPERMAN W., TIRI W. & DEVOS W. (red.) *Opgetekend Verleden 4. Jaarboek van de Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie*, 128-149.

8 BIJLAGE 1 – SPORENLIJST

Zone	Gpl.	Plannr.	Spoor	Coupe	Laag	Beschrijving	Figuur
NW	A	1			Moederbodem	Beigegele zandleem	
NW	A	2	Kuil			Zeer heterogene grijsbruine zandleem met verspreide baksteen- en kalkmortelbrokken, vrij veel houtskoolbrokjes.	fig. 10: 1
NW	A	3	Kuil			Heterogene bruingrijze zandleem met fijne verspreide houtskool- en verbrande leemstipjes, verspreide brokken verspitte moederbodem.	fig. 10: 2-3
NW	A	4	Kuil			Zeer heterogeen pakket van verbrande leembrokken met zeer veel houtskool.	fig. 10: 2-3
NW	A	5	Kuil			Heterogene bruin-beige zandleem met verspreide verbrande leem- en houtskoolstippen.	fig. 10: 2-3
NW	A	6	Kuil			Heterogene bruin-beige zandleem met verspreide verbrande leem- en houtskoolstippen.	fig. 10: 2-3
NW	A	4-5	Kuil	AB	1	Zeer heterogene grijsbruine zandleem met grote verspitte brokken moederbodem, vrij veel houtskool- en verbrande leembrokjes en af en toe een zandsteenfragment.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 1
NW	A	4-5	Kuil	AB	2	Verspitte moederbodem.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 2
NW	A	4-5	Kuil	AB	3	Licht heterogene tot eerder homogene geelbeige zandleem met af en toe een verbrand leembrokje.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 3
NW	A	4-5	Kuil	AB	4	Heterogene bruingrijze zandleem met verspreide brokjes moederbodem, vrij veel verspreide houtskoolstipjes en af en toe een brokje verbrande leem.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 4
NW	A	4-5	Kuil	AB	5	Zeer heterogene grijsbruine zandleem met grote verspitte brokken moederbodem, vrij veel houtskool- en verbrande leembrokjes en af en toe een zandsteenfragment.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 5
NW	A	4-5	Kuil	AB	6	Vrij homogeen lensje geel-beige zandleem.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 6
NW	A	4-5	Kuil	AB	7	Zeer heterogeen pakket van verbrande leembrokken met zeer veel houtskool, verspreide baksteen- en mortelfragmenten. Deze laag vertoont onderaan sporen van verbranding in situ.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 7
NW	A	3/4/6	Kuil	CD	1	Zeer heterogene grijsbruine zandleem met grote verspitte brokken moederbodem, vrij veel houtskool- en verbrande leembrokjes en af en toe een zandsteenfragment.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 1
NW	A	3/4/6	Kuil	CD	2	Idem laag 1 maar met fijnere gebrokkelde structuur.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 2
NW	A	3/4/6	Kuil	CD	3	Heterogene bruingrijze zandleem met verspreide brokjes moederbodem, vrij veel verspreide houtskoolstipjes en af en toe een brokje verbrande leem.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 3
NW	A	3/4/6	Kuil	CD	4	Vrij homogeen lensje geelbeige zandleem.	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 4
NW	A	3/4/6	Kuil	CD	5	Zeer heterogeen pakket van verbrande leembrokken met zeer veel houtskool, verspreide baksteen- en mortelfragmenten. Deze laag	fig. 10: 2-3; fig. 12 – Kuil 2-3: 5

vertoont onderaan sporen van verbranding in situ.

NW	A	7	Kuil			Heterogene grijze zandleem met verspreide brokken moederbodem, fijne verspreide houtskool- en verbrande leemspikkels.	fig. 10: 4
NW	A	8	Kuil			Heterogene donkergrijze zandleem met verspreide baksteenfragmenten, mortel- en houtskoolspikkels.	fig. 10: 4
NW	A	7-8	Kuil	AB	1	Vrij homogene grijsbeige zandleem met lichte fosfaataanrijking en fijne mangaanstampjes.	fig. 10: 4; fig. 12 – Kuil 4: 1
NW	A	7-8	Kuil	AB	2	Heterogene verspitte moederbodem met verspreide donkergrijze brokken zandleem, verspreide houtskool-, baksteen- en verbrande leembrokjes.	fig. 10: 4; fig. 12 – Kuil 4: 2
NW	A	7-8	Kuil	AB	3	Heterogene donkergrijze zandleem met verspreide baksteenfragmenten, mortel- en houtskoolspikkels.	fig. 10: 4; fig. 12 – Kuil 4: 3
NW	A	9	Kuil			Zeer heterogene grijsbruine zandleem, verspreide brokjes moederbodem, vrij veel verspreide baksteen- en kalkmortelbrokken.	fig. 10: 5
NW	A	10	Kuil			Heterogene donker bruingrijze zandleem, verspreide verbrande leem- en houtskoolbrokjes, fijne verspreide moederbodembrokjes.	fig. 10: 5
NW	A	11	Kuil			Heterogene bruine (zand)leem met vrij veel baksteen- en kalkmortelfragmenten, verspreide houtskoolstippen. Op de bodem een laag met zeer veel grote baksteenfragmenten.	fig. 10: 6
NW	A	12	Kuil			Heterogene donkergrijze leem, verspreide vlekken moederbodem, verspreide baksteen- en houtskoolbrokjes en af en toe een klein kalkstipje.	fig. 10: 7
NW	A	13	Kuil			Heterogene bruine zandleem met verspreide moederbodenvlekken, zeer fijne verspreide houtskoolspikkeltjes.	fig. 10: 8
NW	A	14	Kuil			Heterogene bruine zandleem met verspreide moederbodenvlekken, zeer fijne verspreide houtskoolspikkeltjes.	fig. 10: 9
NW	A	15	Kuil			Heterogene bruine zandleem met af en toe een brok verspitte moederbodem (maar minder dan in nrs. 14/15), fijne verspreide houtskoolspikkeltjes.	fig. 10: 10
NW	A	14	Kuil	AB	1	Heterogene bruine zandleem met verspreide brokjes moederbodem en sporadisch een houtskoolstipje	fig. 10: 9-10; fig. 12 – Kuilen 9-10: 1
NW	A	15	Kuil	AB	2	Verspitte moederbodem.	fig. 10: 9-10; fig. 12 – Kuilen 9-10: 2
NW	A	14	Kuil	AB	3	Heterogene bruine zandleem met verspreide moederbodenvlekken, zeer fijne verspreide houtskoolspikkeltjes.	fig. 10: 9-10; fig. 12 – Kuilen 9-10: 3
NW	A	15	Kuil	AB	4	Heterogene bruine zandleem met af en toe een brok verspitte moederbodem (maar minder dan in nrs. 14/15), fijne verspreide houtskoolspikkeltjes.	fig. 10: 9-10; fig. 12 – Kuilen 9-10: 4
NW	A	16	Beerputje			BS-formaat: 23,5 x 11 x 6,5 cm - Zachte beige tot geel-beige kalkmortel.	fig. 10: 14
NW	A	16	Beerputje	AB	2	Heterogene bruine licht humeuze lenzen alternerend met lensjes	fig. 12 – Beerput 14: 1

						moederbodem, af en toe een klein baksteen- en kalkstipje.	
NW	A	16	Beerputje	AB	3	Lens met baksteenbrokjes.	fig. 12 – Beerput 14: 2
NW	A	16	Beerputje	AB	4	Heterogene grijsbruine zandleem met verspreide brokjes moederbodem, houtskool- en baksteenbrokjes.	fig. 12 – Beerput 14: 3
NW	A	17	Kuil			Heterogene bruine zandleem met verspreide moederbodenvlekken, zeer fijne verspreide houtskoolspikkeltjes.	fig. 10: 11
NW	A	18	Kuil			Idem nr. 17	fig. 10: 12
NW	A	19	Kuil			Idem nr. 17	fig. 10: 13
NO	A	1		Moederbodem		Beigegele zandleem	
NO	A	2	Wegtracé			Vrij homogene licht grijsbeige zeer zandige leem met lichte fosfaataanrijking, verspreide ijzeroxidevlekken.	
NO	A	3	Wegtracé			Idem 2	
NO	A	4	Wegtracé			Licht heterogene geelbeige zandleem met enkele verspreide grijze zandige vlekken.	
NO	A	5	Karrenspoor			Lichtgrijze, gecompacteerd zandleem met veel ijzeroxidelenzen, sporadisch houtskool- en baksteenspikkeltjes.	fig. 18: 1
NO	A	5'	Karrenspoor			Idem nr. 5	fig. 18: 1
NO	A	5''	Karrenspoor			Idem nr. 5	fig. 18: 1
NO	A	6	Karrenspoor			Heterogeen bleek grijze zandleem met sterke ijzeroxidevlekken.	fig. 18: 1
NO	A	7	Karrenspoor			Licht heterogene bruingrijze (harde) zandleem met fijne mangaanlipjes.	fig. 18: 1
NO	A	8	Karrenspoor			Idem nr. 7	fig. 18: 1
NO	A	9	Karrenspoor			Bleek grijze zandleem, gecompacteerd met sterke ijzeroxidelenzen, sporadisch een houtskoolstipje.	fig. 18: 1
NO	A	10	Karrenspoor			Licht heterogene, beige-grijze zandleem, veel ijzeroxidelenzen en -vlekken, sporadisch een houtskoolstipje.	fig. 18: 1
NO	A	11	Karrenspoor			Heterogene grijsbruine zandleem met verspreide houtskool- en verbrande leemstipjes en enkele verspreide moederbodenvlekjes.	fig. 18: 1
NO	A	12	Karrenspoor			Vrij homogene beige zandleem met enkele verspreide lichtgrijze vlekjes en enkele verspreide fijne houtskoolstipjes.	fig. 18: 1
NO	A	13	Karrenspoor			Heterogene donkergrijze zandleem met verspreide houtskool- en ijzeroxidebrokjes.	fig. 18: 1
NO	A	14	Karrenspoor			Vrij homogene beige-grijze zandleem, sporadisch een houtskoolspikkeltje en enkele ijzeroxidebrokjes.	fig. 18: 1
NO	A	15	Karrenspoor			Licht heterogene geelbeige zandleem, lichte fosfaatconcentratie en af en toe een houtskoolspikkeltje en ijzeroxidelenzen.	fig. 18: 1
NO	A	16	Wegtracé			Vrij homogene bruingrijze tot grijsbruine zandleem met enkele verspreide houtskoolstipjes en af en toe een klein verbrande leem- en baksteenbrokje.	fig. 18: 1
NO	A	17	Wegtracé			Homogene lichtgrijze zandleem met af en toe een minuscuul houtskoolstipje.	fig. 18: 1

NO	A	18	Kuiltje			Donkerbruine licht humeuze zandleem met fijne houtskoolspikkeltjes.	Fig. 18: 3
NO	A	19	Extractiekuil			Licht heterogene grijze zandleem, verspreide houtskool- en verbrande leembrokjes, diffuse fosfaatvlekken.	fig. 18: 2
NO	A	3-4/9-17		AB	1	Moederbodem	
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	2	Bleek grijze zandleem, gecompacteerd met sterke ijzeroxidelenzen, sporadisch een houtskoolstipje.	fig. 21: 2
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	3	Licht heterogene, beige-grijze zandleem, veel ijzeroxidelenzen en -vlekken, sporadisch een houtskoolstipje.	fig. 21: 3
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	4	Heterogene grijze zandleem met donkergrijze kleiige lensjes, ijzeroxide lensjes en plaatstructuur.	fig. 21: 4
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	5	Grijsbeige zandleem met fijne grijze plaatvormige lensjes, sterke ijzeroxide lensjes.	fig. 21: 5
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	6	Bruinbeige zandleem met fijne beige zandige lensjes.	fig. 21: 6
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	7	Grijze zandleem met sterke ijzeroxide vlekken, sporadisch een houtskoolspikkeltje.	fig. 21: 7
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	8	Licht heterogene grijsbeige zandleem met fijne ijzeroxide- en mangaanspikkeltjes.	fig. 21: 8
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	9	Heterogene beigegrijze zandleem met zeer sterke ijzeroxide plaatvorming.	fig. 21: 9
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	10	Heterogene bruinigrijze zandleem met verspreide bleekgrijze zandige vlekjes en lensjes met zeer sterke concentratie aan ijzeroxide.	fig. 21: 10
NO	A	3-4/9-17	Karrenspoor	AB	11	Licht heterogene bleek grijsbeige zandleem met sterke ijzeroxide concentratie.	fig. 21: 11
NO	A	3-4/9-17	Wegtracé	AB	12	Heterogene grijsbeige zandleem met verspreide grijze zandlemige vlekken, hoge ijzeroxide concentratie, fijne mangaanstipjes en sporadisch een houtskoolspikkeltje.	fig. 21: 12
NO	A	3-4/9-17	Wegtracé	AB	13	Vrij homogene bruinigrijze zandleem, verspreide houtskool- en baksteenbrokjes, af en toe een kalkstipje.	fig. 21: 13
NO	A	4/19		EF	1	Moederbodem	fig. 24: 1
NO	A	4/19	Wegtracé	EF	2	Heterogeen beige zandleem met verspreide grijze zandlemige vlekjes, sterke ijzeroxideconcentratie, sporadisch houtskool- en verbrande leemstipjes,	fig. 24: 2
NO	A	4/19	Wegtracé	EF	3	Licht heterogene geel-beige zandleem met enkele verspreide grijze zandlemige vlekken.	fig. 24: 3
NO	A	4/19	Leemwinningskuil	EF	4	Vrij homogene grijsbeige zandleem, sporadisch een minuscuul houtskool spikkeltje.	fig. 24: 4
NO	A	4/19	Leemwinningskuil	EF	5	Heterogene beige zandleem, verspreide grijze zandlemige vlekken, enkele verspreide verbrande leembrokjes en ijzeroxidevlekken.	fig. 24: 5
NO	A	4/19	Leemwinningskuil	EF	6	Heterogene grijze zandleem met verspreide verspitte brokjes moederbodem, verspreide fijne houtskool- en verbrande leemspikkels en enkele verspreide baksteen- en zandsteenfragmenten. Bovenaan dit pakket zit een donker kleilensje.	fig. 24: 6

NO	A	4/19	Leemwinningskuil	EF	7	Licht heterogene grijze zandleem, verspreide houtskool- en verbrande leembrokjes, diffuse fosfaatvlekken.	fig. 24: 7

9 BIJLAGE 2 – VONDSTENLIJST

Inv. Nr.	ZONE	GPL	Spoornummer	Coupe	Coupenr.	Staal	Vondsten
1	NW-hoek	A	3				bot, grijs
2	NW-hoek	A	4				bot, grijs
3	NW-hoek	A	4-6	AB	7		grijs, daktegel
4	NW-hoek	A	4-6	AB	7	zeefstaal (20 l)	
5	NW-hoek	A	4-6	CD	2		grijs, mortel, daktegel
6	NW-hoek	A	6				grijs
7	NW-hoek	A	7-8				daktegel, steengoed, glas, faience, bot, witbakkend, natuursteen
8	NW-hoek	A	8				grijs, rood, glas
9	NW-hoek	A	9				Fe
10	NW-hoek	A	10				Fe
11	NW-hoek	A	11				rood, steengoed, glas, faience, vloertegel, dakpan
12	NW-hoek	A	12				Fe, glas, grijs, faience
13	NW-hoek	A	13				grijs
14	NW-hoek	A	14				bot, grijs, Fe
15	NW-hoek	A	15				bot, grijs
16	NW-hoek	A	16				faience, glas, rood
17	NW-hoek	A	17				bot, grijs, munt
18	NW-hoek	A	verstoring W-zijde				munt
19	NO-hoek	A	5"				bot, grijs, steengoed, natuursteen
20	NO-hoek	A	6				grijs
21	NO-hoek	A	7				bot
22	NO-hoek	A	12				Fe
23	NO-hoek	A	13				grijs, Fe, natuursteen
24	NO-hoek	A	14				natuursteen, Fe
25	NO-hoek	A	16				grijs, Fe, natuursteen
26	NO-hoek	A	19-niveau 1				grijs, bot, natuursteen
27	NO-hoek	A	19-niveau 2				natuursteen, Fe, maalsteenfragm., bot
28	NO-hoek	A	19-niveau 3				natuursteen, Fe, bot, hout, leer
29	NO-hoek	A	9/4	EF	2		bot

10 BIJLAGE 3 – FOTOLIJST

Foto's kunnen opgevraagd worden via <https://www.onroerenderfgoed.be/nl/diensten/archief/>

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

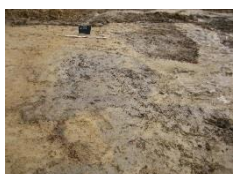
14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

Nr.	ZONE	GPL	Spoornummer	Coupe	Omschrijving/Situering	Figuur
1	NW-hoek				Beeld vanuit het noorden - eerste vaststelling op terrein	
2	NW-hoek				Beeld vanuit het noorden - eerste vaststelling op terrein	
3	NW-hoek				Beeld vanuit het noorden - eerste vaststelling op terrein	
4	NO-hoek				Beeld vanuit het noorden - eerste vaststelling op terrein	
5	NO-hoek				Beeld vanuit het noorden - eerste vaststelling op terrein	
6					Beeld vanuit het zuiden - eerste vaststelling op terrein	
7	NW-hoek	A	2-6 & 16		Beeld vanuit het noorden - kuilen & beerput	fig. 10: 1-3, 14
8	NW-hoek	A	2-6 & 16		Beeld vanuit het noorden - kuilen & beerput	fig. 10: 1-3, 14
9	NW-hoek	A	2-6 & 16		Beeld vanuit het noorden - kuilen & beerput	fig. 10: 1-3, 14
10	NO-hoek	A			opkuis gpl A	
11	NW-hoek	A	2-6		Beeld vanuit het ZW - kuilen	fig. 10: 1-3
12	NW-hoek	A	7-10		Beeld vanuit het westen - kuilen en beerput	fig. 10: 4-5
13	NW-hoek	A	7-10		Beeld vanuit het westen - kuilen	fig. 10: 4-5
14	NW-hoek	A	7-10		Beeld vanuit het westen - kuilen	fig. 10: 4-5
15	NW-hoek	A	9-10		Beeld vanuit het ZW - kuil	fig. 10: 5
16	NW-hoek	A	9-10		Beeld vanuit het ZW - kuil	fig. 10: 5
17	NW-hoek	A	7-10		Beeld vanuit het westen - kuilen	fig. 10: 4-5
18	NO-hoek	A	1-19		Beeld vanuit het noorden - wegtracé & kuil	fig. 18: 1-3
19	NO-hoek	A	1-19		Beeld vanuit het noorden - wegtracé & kuil	fig. 18: 1-3
20	NO-hoek	A	1-19		Beeld vanuit het noorden - wegtracé & kuil	fig. 18: 1-3
21	NO-hoek	A	1-19		Beeld vanuit het noorden - wegtracé & kuil	fig. 18: 1-3
22	NO-hoek	A	1-19		Beeld vanuit het zuiden - wegtracé & kuil	fig. 18: 1-3
23	NW-hoek	A	13-15		Beeld vanuit het oosten - kuilen	fig. 10: 8-10
24	NW-hoek	A	13-15		Beeld vanuit het westen - kuilen	fig. 10: 8-10
25	NW-hoek	A	13-15		Beeld vanuit het westen - kuilen	fig. 10: 8-10
26	NW-hoek	A	4-6	CX-XA	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
27	NW-hoek	A	7-8		coupe sporen 7-8	fig. 12 – Kuil 4
28	NW-hoek	A	7-8		coupe sporen 7-8	fig. 12 – Kuil 4
29	NW-hoek	A	16		coupe beerput 14	fig. 12 – Beerput 14
30	NW-hoek	A	16		coupe beerput 14	fig. 12 – Beerput 14
31	NW-hoek	A	2		coupe spoor 2	fig. 12 – Kuil 1
32	NW-hoek	A	4-6	CX-XA	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
33	NW-hoek	A	4-6	CX-XA	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
34	NW-hoek	A	4-6	CX-XA	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
35	NW-hoek	A	4-6	CX-XA	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
36	NW-hoek	A	4-6	BX-XD	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
37	NW-hoek	A	4-6	BX-XD	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
38	NW-hoek	A	4-6	BX-XD	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
39	NW-hoek	A	4-6	BX-XD	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
40	NW-hoek	A	4-6	BX-XD	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3
41	NW-hoek	A	4-6	BX-XD	coupe sporen 4-6	fig. 12 – Kuil 2-3

42	NW-hoek	A	13		coupe spoor 13	
43	NW-hoek	A	17		coupe spoor 17	fig. 12 – Kuil 11
44	NW-hoek	A	14-15		coupe sporen 14 & 15	fig. 12 – Kuilen 9-10
45	NW-hoek	A	18		coupe kuil 18	
46	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé	fig. 20-21
47	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé - detail	fig. 20-21
48	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé - detail	fig. 20-21
49	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé - detail	fig. 20-21
50	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé - detail	fig. 20-21
51	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé	fig. 20-21
52	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé	fig. 20-21
53	NO-hoek	A	19	AB	coupe wegtracé	fig. 20-21
54	NW-hoek	A	11		coupe spoor 11	fig. 12 – Kuil 6
55	NO-hoek	A	18		coupe paalkuil 18	fig. 18: 3
56	NO-hoek	A	19	EF	coupe kuil 19	fig. 23-24
57	NO-hoek	A	19	EF	coupe kuil 19	fig. 23-24
58	NO-hoek	A	19	EF	coupe kuil 19	fig. 23-24

////////////////////////////////////